

VÁRALJAI ANNA

MOKRY

IDEGEN VILÁG – MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ MŰVÉSZETE

VÁRALJAI ANNA IDEGEN VILÁG – MOKRY-MÉSZÁROS DEZSŐ MŰVÉSZETE

 VIRÁGJUDIT GALÉRIA

szerző: **VÁRALJAI ANNA**

kurátor: **VÁRALJAI ANNA**

a szöveget gondozta: **SÁRVÁRY GABRIELLA**

munkatárs: **KELEN ANNA**

kiállítás és
műtárgykölcsönzés szervezése:

logisztika: **VARGA CSABA**

felelős kiadó: **VIRÁG JUDIT**

kiállítás: **VIRÁG JUDIT GALÉRIA, BUDAPEST, 2017. MÁJUS 25 – JÚNIUS 25.**

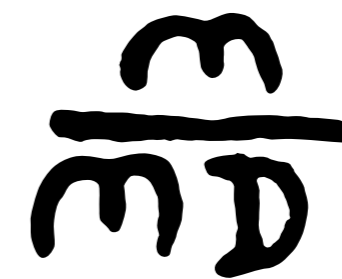
Virág Judit Galéria (Mű-Terem Galéria Kft.)
Cím: 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30.
Telefon / Fax: 36-1-312-2071, 36-1-269-4681
E-mail: info@viragjuditgaleria.hu
http: www.viragjuditgaleria.hu

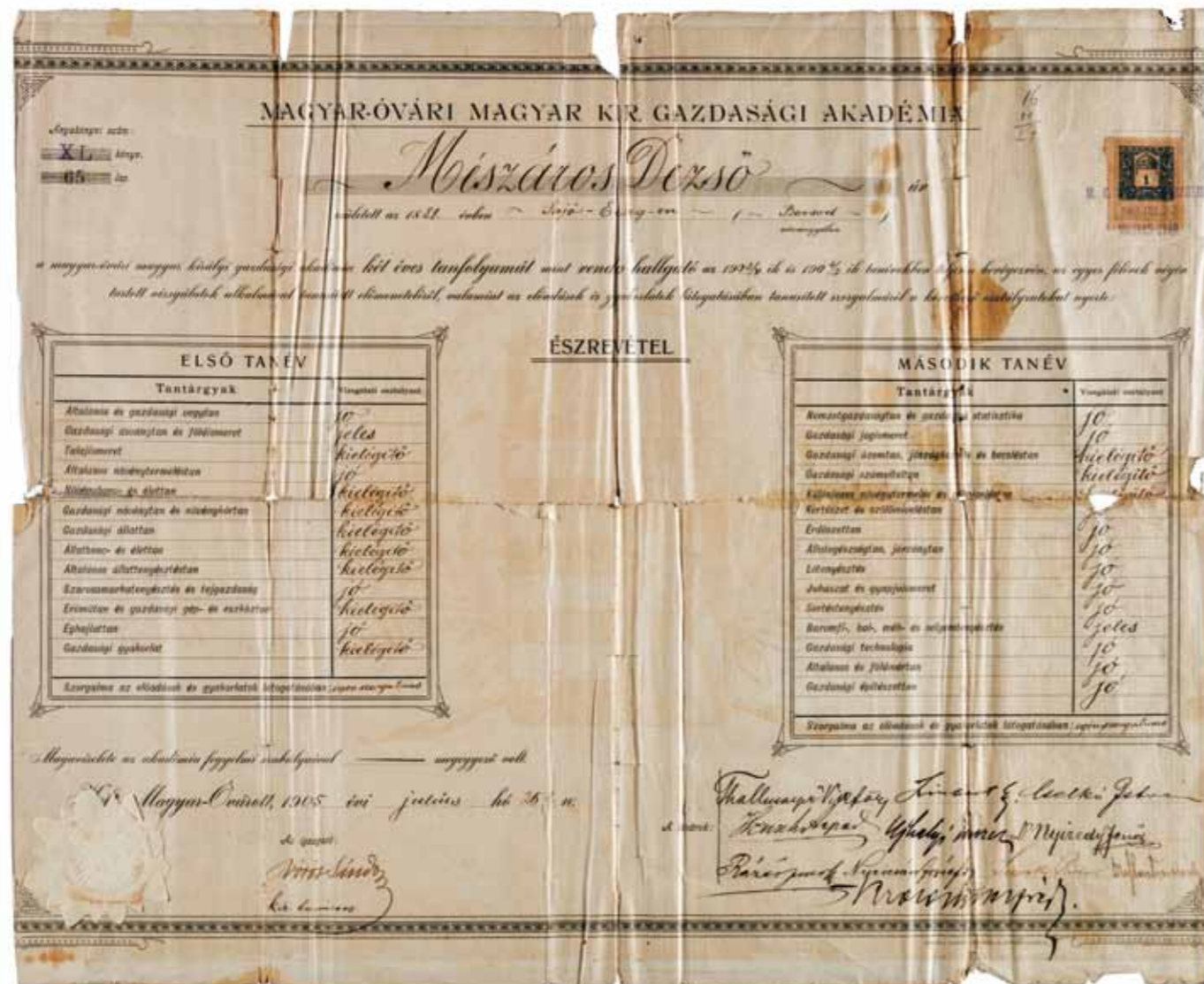
ISBN 978-963-89404-2-1

tipográfia, kiadványterv,
nyomdai előkészítés:

nyomda: **PAUKER NYOMDA**

fotó: **MESTER TIBOR**

Mokry-Mészáros Dezső akadémiai leckönyve, Magyaróvár, 1905. július 25. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár, MDK-C-I.39/1. 1-52.

II. AZ IFJÚ TERMÉSZETBÚVÁR (1903–1905)

„MERT ÚGYE, SZÁMTALANSZOR ELŐFORDULT MÁR, HOGY EGY MŰVÉSZ FANTÁZIÁJA MEGELŐLEGEZTE A TUDOMÁNY KUTATÁSAIT. LEHET, HOGY NÁLAM IS ÍGY VAN.”¹

1. RAOUL FRANCÉ, A KARIZMATIKUS BIOLÓGUS-TANÁR

A kemény fizikai munka meghozta a fiatal ember kedvét a tanuláshoz: a Magyar-Óváron, 1905 júliusában kelt leckekönyvében² olvasható bejegyzés szerint egy évig a debreceni gazdasági tanintézetben tanult, majd 1903–1905 között a Magyaróvár Gazdasági Akadémia hallgatója lett. Mivel korábban nem volt jó tanuló, kizárólag értelmi képességeinek köszönhetően, hogy felvételt nyert abba az iskolába, amely a korszak legmagasabb szintű felsőoktatási intézményeként működött akkoriban. A magyaróvári Növényélet- és Kórtani Állomást 1897-ben alapították. Létesítését elsősorban a fiziológia iránt elkötelezett Linhart György (1844–1925), a hazai növénykórtan megalapozója szorgalmazta. Mokry oktatója, Sigmond Elek itt végezte nemzetközi szintű kutatásait jól felszerelt laboratóriumában, s rövid ideig itt tanított a karizmatikus biológus, Raoul Francé is,³ aki 1898-ban atyai támasza, Entz Géza segítségével került a frissen alapított növényéleti kísérleti állomásra.⁴ A biológus kutatásai ekkoriban elsősorban a növénybetegségekhez kapcsolódtak, szabadidejében pedig filozófiával foglalkozott.⁵ Az óvári tartózkodás idején *Cserkészés egy csepp vízben* címmel nagy sikerű szemináriumokat tartott érdeklődő mikroszkopizálóknak, s a sikeren felbuzdulva született egy mikroszkopizálóknak szóló folyóirat, a *Mikrokosmos*, mely később egy Mokry-sorozat címűül is szolgált. Francé szellemisége, az intézményben fellelhető írásai óriási hatást tettek a fiatal emberre, aki ekkor, a mikroszkopikus tanulmányrajzok nyomán kezdte önálló képzőművészeti tevékenységét.

Mokry-Mészáros Dezső ifjúkori képe. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár, MDK-C-I.39/1.

Sigmond Elek és Raoul Francé, a két karizmatikus tudós-tanár. A mek.oszk.hu és a Katedra Alapítvány engedélyével.

III. FEJEZET – MUHI-PUSZTA, CAPRI, MŰVÉSZHÁZ

„ESZEMBE JUTOTTAK A SÁTOROS VÁNDOROK,
AKIKET GYERMEKKOROMBAN IRIGYELTEM SZABAD ÉLETÜKÉRT.
MINDEN MEGPRÓBÁLTATÁST ÉS NYOMORÚSÁGOT VÁLLALVA
VILÁGGÁ MENTEM.”¹

1. MIKROKOSZMOSZ MUHI-PUSZTÁN

Akadémiai tanulmányai befejeztével² Mokry-Mészáros Dezső egy évre Muhi-pusztára került gazdatisztnak. Már itt a „művészettel eljegyezve”³ érezte magát, hisz a birtokot, melyen gazdálkodott, hamarosan bérbe adták, munkája pedig „a cselédek, napszámosok hajszolásából, s az uraság kedvét szolgáló alázatosságból állott”,⁴ így alkotó munkával tölthette mindennapjait. A hétköznapi szürkeségéből sokszínű művészi tevékenységbe menekül: csellózik, zenét komponál, növény-, lepke- és virágyűjteményt készít, és továbbra is foglalkozik a gazdasági akadémián tanult görcsövi vizsgálatokkal.

A muhi évekre így emlékszik vissza: „Függetlenül a tudományos kutatástól, a növényi-állati sejtek, mikrobák, infuzóriumok művészi szépsége érdekelt csupán, valamint a rovar, lepke gyűjtésében is ezen szempontok vezettek, ösztönöztek a festegetésre.”⁵ Bizonyos, hogy ebben az időszakban már aktívan és szisztematikusan alkotott, tudatosan készült az alkotói pályára. A Muhi-pusztán töltött 1905-1906-os évet későbbi barátja, Felvinczi Takács Zoltán a kozmikus szimbólumok időszakának nevezi Mokryról írott, kiadást soha meg nem ért életrajzában.⁶ E termékeny egy évről az 1910-es Művészház-beli kiállítás tanúskodik legékebben.

Ezen időszak munkáinál még nem használ olajfestéket, a legtöbb esetben ecsetet sem alkotásaihoz: a színes ceruzán kívül tus és tintát alkalmaz, utóbbiakat tollal hordja fel vastagon a kartonlapra. A tus szecessziót idéző, vaskos, íves körvonalai mély tűzű, meleg felületeket fognak közre. E korai munkák leginkább rekeszszománra emlékeztetnek, ez lehet az oka annak, hogy legelső kritikusai Mokry munkáinak iparművészeti jellegzetességeire hívták fel a figyelmet.

Mokry-Mészáros Dezső: Batu kán.

Muhi-puszta, ahol Batu kán döntő vereséget mért IV. Béla király seregére.

Mokry-Mészáros Dezső: Óceánia, 1910 körül, karton, vegyes technika, 18x29,5 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.105 ↓ (részlet)

IV. FEJEZET – ÉLET IDEGEN PLANÉTÁN (1905–1910)

„AZ EMBERISÉG NAPRENDSZERÜNK TÖBBI BOLYGÓIT OSTROMOLJA A TECHNIKA VÍVMÁNYAIVAL. MINDEZ A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN SEM LEHET KÖZÖMBÖS JELENSÉG.”¹

1. KIÁLLÍTÁS A MŰVÉSZHÁZBAN

„Egyesületek derűre-borúra”² – idézi Tóth Antal Lyka Károly találó mondását a századelő művészeti életét illetően.³ Mokry számtalan művésztagsági igazolványa alátámasztja ezt a megállapítást. A Művészház alapításakor Budapesten még működtek a múlt századból fennmaradt egyletek, tömörülések, mint a Képzőművészeti Társulat vagy a Nemzeti Szalon, ám sorra születtek újabb intézmények is: a Magyar Alkotóművészek Szövetsége (1902), a Könyves Kálmán Szalon (1906), a Kéve (1907), a MIÉNK (1907), a Magyar Grafikusok Egyesülete (1908) és a Szent György Céh (1909), hogy csak néhányat említsünk.⁴ Progresszivitásával kiemelkedett közülük a Művészház: „A legújabb művészi egyesülés nagy szorgalommal dolgozik. Szóhoz juttatja a fiatalokat, nyilvánosságot teremt az elnyomott tehetségek számára, és tárlatainak tudatos és ízléses csoportosításával jótékony hatást tesz a művészet mostani forrongásától bizonytalanná, ingadozóvá lett közönségre”⁵ – írja Kézdi-Kovács László a *Pesti Hírlapban*. Gulácsy, aki rajongott Mokry egyedi látásmódjáért, örömmel értesült arról, hogy Rózsa Miklós barátja több tucat munkáját beválogatta a harmadik, zsűrimentes kiállítására. Amint a Művészház történetét bemutató tanulmánykötet megállapítja: „Rózsa Miklós nyitottságát és újdonságok iránti fogékonyságát mutatja, hogy teljesen ismeretlen, »outsider« festő számára kiállítási lehetőséget biztosított a Művészházban.”⁶ Mokry így számol be első hazai kiállításáról: „[Olaszországból] hazajövet néhány napig Pesten voltam, hol a Művészház című kiállítási szalon vezetésével és dr. Rózsa Miklós igazgatóval ismerkedtem meg, akik szívesen fogadtak, s megígérték a kiállításom lehetőségét, s hogy arról értesíteni fognak. [...] 1910-ben a Művészházból értesítést kaptam, hogy kiállításra kerülök még az évben. [...] A kiállításon részt vettem, néhány képet el is adtak.”⁷

Művészház, kiállítási enteriőr 1910-ből.

A Művészház helyszíne, a Kristóf tér – Váci utca sarka 1900-ban; a sarkon Bauer Mihály 1833-as Szent Kristóf szobrával. Fotó: fortepan.hu

Mokry-Mészáros Dezső: *Élet idegen Planétán I.* 1910, karton, olaj, 26x32 cm, MNG, Budapest, FEO_66.6T | (részlet)

„HARMINCKÉT ÉVES VOLTAM EKKOR.
 ÍME, IDE JUTOTTAM...
 BUDDHA, A NAGY VALLÁSALAPÍTÓ, ÉSZAK-INDIÁBÓL ELINDULVA,
 VÉGIG LÉPKEDVE DÉL FELÉ, ITT LÉPETT AZ ÉGBE.”²

1. CSAK EGY SZÉP EMLÉK VOLT PÁRIZS

A sikeres Művészház-beli kiállítást követően Mokry Gulácsy Lajos és Rózsa Miklós javaslatára Párizsba utazott, ahol Aranyosi Pál újságíró segítette a magyar művészek ügyét, így az övét is. A Place du Panthéon környékén talált neki lakást egy öreg tengerésznél, nyugalomba vonult csempésznél, akivel Mokry gyakran űzte régi kedvtelését, a horgászatot. A szálláshelyen összebarátkozott két tanítónak készülő szenegáli diákkal, akiken keresztül megismerkedett a néger zenével. Kintléte alatt az afrikai zenét a kubizmussal párhuzamosan tanulmányozta; ezzel kapcsolatban így ír naplójába: „A kubizmus ekkor lett divatos, és szétterjedt a világban, mint mondták azért, mert az emberiség kiélte már a képzőművészetet és zenét s ezeknek utolsó próbálkozása a kubizmus és a néger tánc. A kubizmus még hazánk művészetét is megtermékenyítette, úgy, hogy alig tudtak belőle kilábalni.”³ Aranyosi segítségével modern művészekkel és modern műkereskedőkkel került kapcsolatba, így Pesten bemutatott sorozatait a párizsi Galérie Aschnurban, valamint a Galérie Sagot-ban is kiállíthatta.

Bár az izmusok áradatában keményrajzúnak tartották képeit, mégis megvettek jópárat; kettőt például az *Élet idegen Planétán*-sorozatból Flammarion francia csillagász tanítványa vitt haza mesterének. Mokry ingyenkönyhán étkezett, s érdeklődve figyelte az épülő metró, a „földalatti villamos” körüli munkálatokat. Egy tánciskolában roma tánc, csárdás, és különféle „eredeti” táncok tanítását is elvállalta. A primitivizmus iránt érdeklődő értelmiségi közönség ilyen módon is nyitott az ismeretlen kultúrák felé, s e táncok a modern koreográfusokat is megihlették. A párizsi évek egyik hozadéka, hogy a tánc szeretete összehozta az itt élő Kövesházi Kalmár Elzával, akivel később Budapesten több alkalommal állított ki együtt. Szintén a táncnak köszönhetően szerelmes lett a párizsi operaiskola egyik növendékébe, a végzős operaénekes-hallgató Olga Gugleviczbé. Ettől fogva együtt járták az éjszakát: Olgától megtanult franciául, tökéletesítette orosz nyelvtudását, valamint megismerte és megszerette az opera világát. Összebarátkozott a finn festővel, Toivo Talvival (1882–1947), akinek pártfogásával 1913-ban kiállították képeit Vaasában és Helsinkiben.

Mokry-Mészáros Dezső: *Egyiptomi női fej (Egyiptomi emlék)*, 1913-1914, vászon, olaj, 60,5x72 cm, magántulajdon ! (részlet)

7. A TAPINTÁSBA MENEKÜLNI: AZ UTOLSÓ ÉVEK KERÁMIÁI

Az idős festő dolgozószobájában, háttérben Magyar temető feliratú rajzok. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár.

Mokry első paraszti életképeit *Ősvilág*-sorozatával egy időben készítette. Ez a párhuzamosság arra utal, hogy az ősvilág érintetlen nyugalmát, ember és természet összhangját éppúgy felfedezte a Miskolc környékén munkálkodó gazdák, parasztemberek életmódjában, mint ősember és ősi táj kapcsolatában. A szinte geometrikus színmezőkké redukált tájban éppúgy feltűnnek az emberi eszközök, mint az ősképeken, s az alakok éppen olyan magától értetődően simulnak a tájba, mint a bőgő *Brontosaurus*ok vagy a békésen legelésző mamutok. Egy hozzá írott levelében Felvinczi Takács Zoltán ezek miatt nevezte Mokryt a „stilizált tájkép mesterének”.⁴⁵

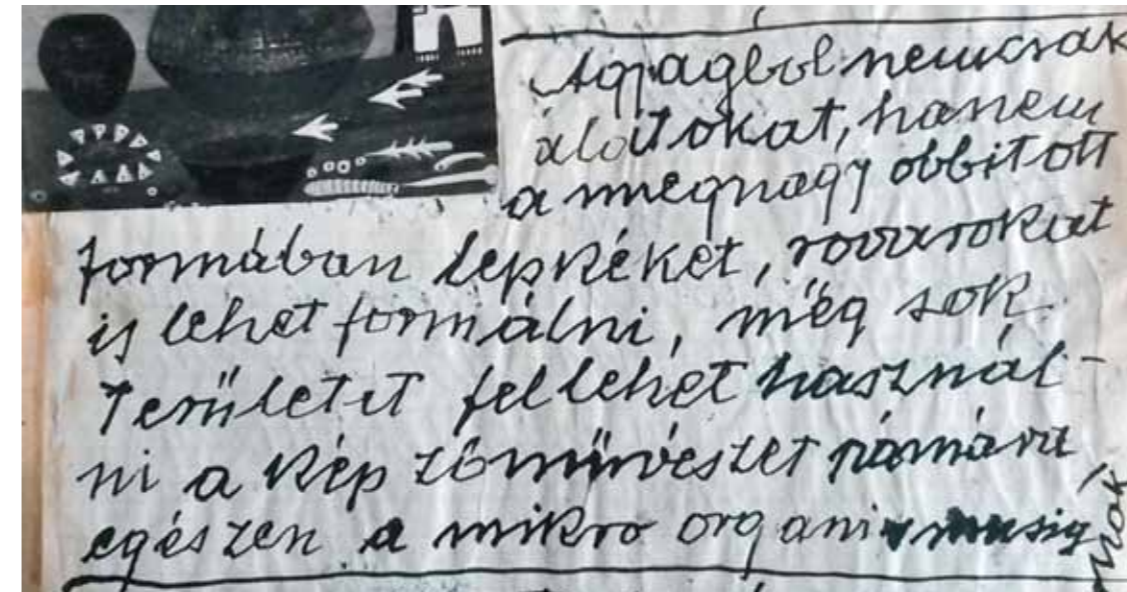
Mokry felívelő karrierje a harmincas évek második felében megtört. Ekkoriban nem nagyon festett, inkább kerámiákat készített, valamint olvasott, kutatott. Rovással kapcsolatos stúdiumokat folytatott,⁴⁶ feljegyzéseket készített az ősmagyar rovásírásról, lemásolta a debreceni Déri Múzeum 1700 körüli hortobágyi pásztor- és marhajegyeit, melyeket a múzeum igazgatója, Szőregi János bocsátott rendelkezésére, és megvizsgálta a nagyszentmiklósi kincs feliratait is. Elmélyült kutatómunkája és a művészvilágból való kiábrándultsága miatt egyre kevesebbet mozdult ki otthonról. A második világháborút Budapesten vészelte át feleségével, s az átélt szörnyűségek hatására végképp elment a kedve a kiállításokon való szerepléstől. 1947-ben visszaköltöztek Miskolcra.⁴⁷

Itt egy fazekasmesterhez szegődött, akivel együttműködésben lapos, korong alakú, falra akasztható, a keleti motívumokat rovásjelekkel és népi életkép-jelenetekkel ötvöző dísz tárgyakat készített. Ezek technikája, elkészítési módja, anyaghasználata éppen olyan primitív volt, mint a harmincas évek szobrocskáié: az égetetlen agyagra karcolt mintákat Mokry temperával vagy olajfestékkel festette le. Télen tányérterveket rajzolt, nyáron pedig elkészítette azokat. A tervek maguk is művésziek, izgalmasan bontakozik ki rajtuk az életmű hozadéka egy szokatlan, hibrid ikonográfia formájában.

Az utolsó alkotói periódus művészetében Mokry rosszabbodó látása miatt egyre nagyobb szerepet kap a tapintás, erről árulkodnak időskori naplója egyes részletei is. Az agyaggal, a természetből származó anyaggal való közvetlen kapcsolat mindvégig meghatározta művészetét. Élete utolsó periódusában, félig vakon újra agyagozni kezdett, s az ezzel való foglalatosság fogyatkozó alkotóképessége ellenére is teljes mértékben kielégítette.

Palágyi Menyhért szerint minden képzőművészeti tevékenységben két fantáziatípus vesz részt: a látó (mely a festészetben dominánsabb) és a tapintó fantázia.⁴⁸ Utóbbi elsősorban a szobrászi tevékenység során kiemelten fontos, a festészet esetében kevésbé. Palágyi úgy véli, hogy ha a látó képzelet a tapintó rovására megy, az a fantáziatevékenység összetettségének leegyszerűsödéséhez vezethet. Mivel a látó emberek csak a látásukra hagyatkoznak, tapintó fantáziájuk „elcsökevényesedik”, holott a „tapintóképzelet” az emberi fantáziatevékenység alapját képezi.

A 19. század végén a haptikus funkciók szerepe visszaszorult: az optikai, vagyis a vizuális gondolkodásmód vált autonómmá, a tapintási érzéken keresztül felfogható jelek értékelése háttérbe került. A tapintható minőségektől való távolodást erősítette a homogenizált nyomdai reprodukciókon keresztül történő ismeretszerzés.⁴⁹ A huszadik század elején, a primitivizmus térnyerésekor azonban egy ellentétes irányú tendencia figyelhető meg, erről tanúskodik a tapintás ismételt előtérbe kerülése a művészeti írásokban. Lyka Károly 1906-ban így ír a *Művészet* hasábjain: „Tapintási érzékünk alapján véve mostoha nevelésben részesült, alig fordítunk rá gondot, szinte számba se vesszük. Művészeti élvezet és megértés alig siklik belénk tapintás révén s ezzel egy külön kis világot zárunk ki életünkben.”⁵⁰

„Agyagból nemcsak állatokat, hanem a megnagyobbított formában lepkéket, rovarokat is lehet formálni, még sok területet fel lehet használni a képzőművészet számára egészen a mikroorganizmusig.”
Részlet Mokry időskori feljegyzéséből. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézete, Adattár, MDK-C-1-39.

Ez egybeesik az iparművészet útkeresésének legfontosabb, terminológiai vitáktól hemzsegő időszakával. Az 1897-től megjelenő *Magyar Iparművészet* című folyóirat programadó cikkének szerzője kifejti, hogy az iparművészetet a magasművészettel egyenrangúnak tekinti. Gottfried Semper nyomán előtérbe kerül a célszerűség érvényesítésének szempontja is. Ennek a jelenségnek tudható be, hogy az 1900-as párizsi világiállításán Nagy Sándor szőnyegekkel és bőrmunkákkal mutatkozott be, ami korábban nem lett volna elképzelhető.

Az 1904-ben, Körösfői-Kriesch Aladár vezetésével megalakuló gödöllői szőnyegszövő, hímző és bőrmintázó iparművészeti telep, valamint a nem sokkal később létrejött kecskeméti művésztelep is az iparművészet erősödéséről tanúskodik. Boromiszával folytatott levelezése arra utal, hogy Mokry maga is készített szőnyeget a harmincas években, ezekből azonban egy sem maradt ránk: „Művészkedésre nem is volt sok kedvem, mindössze a kerámiával foglalkoztam, mintegy 30 db. edényem van Timur Lenk⁵¹ és Dzsingisz Khán⁵² dicsőítésére. Ez irányú munkásságomat, itt szőnyegben nem tudtam érvényesíteni.”⁵³

Terrakotta lepke rajza, 1960. karcolt terrakotta, 16x18 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Művészettörténeti Adattár 87.7.

Lepke vázlata. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Művészettörténeti Adattár.

Lepke, 1960, terrakotta, karcolt, 16x18 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 87.7.

Mokry rajzai különféle edénytípusokról, az edényfarmákhoz illő díszítő motívumokkal. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár.

Mokry felvétele egy saját maga készítette fedeles bokályról a negyvenes évekből. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár.

Mokry-Mészáros Dezső: *Bajuszos fejfel stílizált díszedény*, 1947, terrakotta, korongolt; tempera, m: 21 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.116.

Levelezéséből az is kiderül, hogy feleségével, aki szintén megvakult, súlyos anyagi gondokkal küszködtek. Úgy tűnik, hogy egy miskolci sírkőfaragónak terveket készített, így egészítette ki kicsiny nyugdíjukat.⁵⁴ A késői korongok, annak ellenére, hogy anyaghasználatuk kezdetleges, és stílusjegyeik valóban leginkább a naiv alkotások szemléletmódját idézik, mégis széles gyűjtői kör érdeklődésére tartottak számot. Medgyessy Ferenc⁵⁵ a művészhez intézett levelében üdének és frissnek nevezi ezeket a népies hangulatú alkotásokat, melyekben készítőjük igazán megtalálta saját hangját. Anyagi támogatás reményében Mokry ezeket a munkákat küldözgette szét segélykérő levelek kíséretében pesti ismerőseinek, különösen azután, hogy öregségi nyugdíj- és segélykérelmét a minisztérium elutasította.⁵⁶ A szakmából való kirekesztettség érzését, perifériára kerülését tovább súlyosbította, hogy nem tudta fizetni tagdíját a Képzőművészek Szabad Szakszervezetébe, így tagsági igazolványát visszavonták.⁵⁷ Élete végén megélte, hogy ő, akit fiatal korában annyira foglalkoztatott az idegen bolygón való élet lehetősége, embert lásson a Holdon a televízió keresztül. Ám ennek örülni már nem tud: beteg, kiábrándult, s haragos a művészetét megérteni, értékelni nem tudó kortársakra. Utolsó alkotói periódusa miatt sütötte rá életművére a „naiv” bélyeget az utókor. A szocializmus időszakában népszerűvé váló naiv művészet némi megélhetést biztosított a félig vak festő számára az utolsó években. Bánszky Pállal, valamint Moldován Domonkossal való barátsága nyomán naiv művészek életét bemutató dokumentumfilmben szerepelt, és megrendeléseket kapott naiv témájú művek létrehozására.

Az utolsó alkotói periódus munkáit vizsgálva azonban világossá válik, hogy Mokry-Mészáros Dezső sosem volt, és nem is vált naiv festővé; ez elsősorban nem is fali korongjain, hanem kései rajzain, táblaképein szembetűnő. A naiv alkotókkal szemben a képfelület nagy részén éppen nem a jellegzetes horror vacui elve, hanem az üresen hagyott felület, a hiány dominál. A ki nem töltött képteret az élet jelei: lábnyomok, állatok talpainak lenyomatai, monokróm felületek, nem egy esetben a termőtalaj felszínét érzékeltető nyersen hagyott, barna vászonfelület jelöli.

A művész vakon, nagy szegénységben halt meg 1970-ben. Naplójában így összegzi életútját: „Okleveles gazdász, festőművész, szobrász, népművész, síremlék tervező, rovásírással foglalkozó, régiség és rovargyűjtő voltam hosszúra nyúlt életemben. Mindezt összegezve műgyűjtő szerettem volna lenni, mint Hopp Ferenc, gyűjteményemmel hazám valamelyik múzeumát gyarapítva. Elsöpörte a háború. Így csupán a sokféle foglalkozás gyűjtője lettem.”⁵⁸

A természet jelenségeinek alapját képező rendre és egyszerűsége való ösztönös fogékonyság éppoly fontos tulajdonsága a tudósnak, mint az alkotó művésznak. Úgy gondolom, hogy Mokry-Mészáros Dezső művei, legyenek bár tudományos illusztrációk, rovásjelek, régészeti leletek vagy mikrofotók az ihletői, sohasem pusztá leképezések. Gondolkodásában ember és kozmosz azonos felépítésűek, mindkettőt anyag és szellem egysége jellemzi, így az ember mintegy mikrokozmosz a világmindenségben. Ezen komplex világkép által nőhetett a kalandos életút szerteágazó, sokszínű életművé.⁵⁹

A kilencvenéves művész miskolci háza udvarán. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Helytörténeti Adattár.

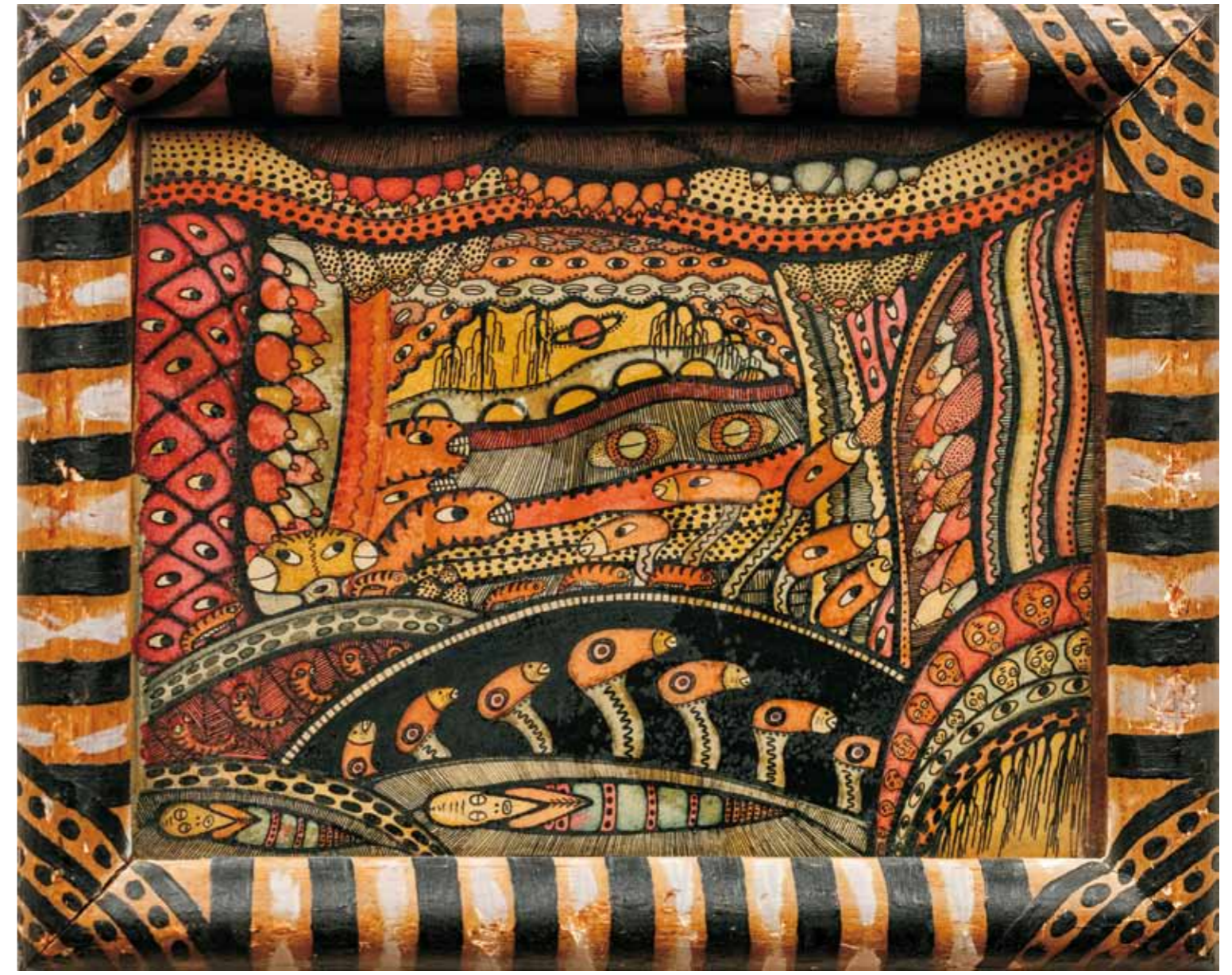
Mokry-Mészáros Dezső: *Hóban lépkedők*, 1934-35, papír, szén, 50,3x75,6 cm, Magyar Naiv Művészek Gyűjteménye, Kecskemét, 78.4.1.

Élet idegen planétán (Ördögfej), 1908,
papír, olaj, 33,5x48,5 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 74.97.

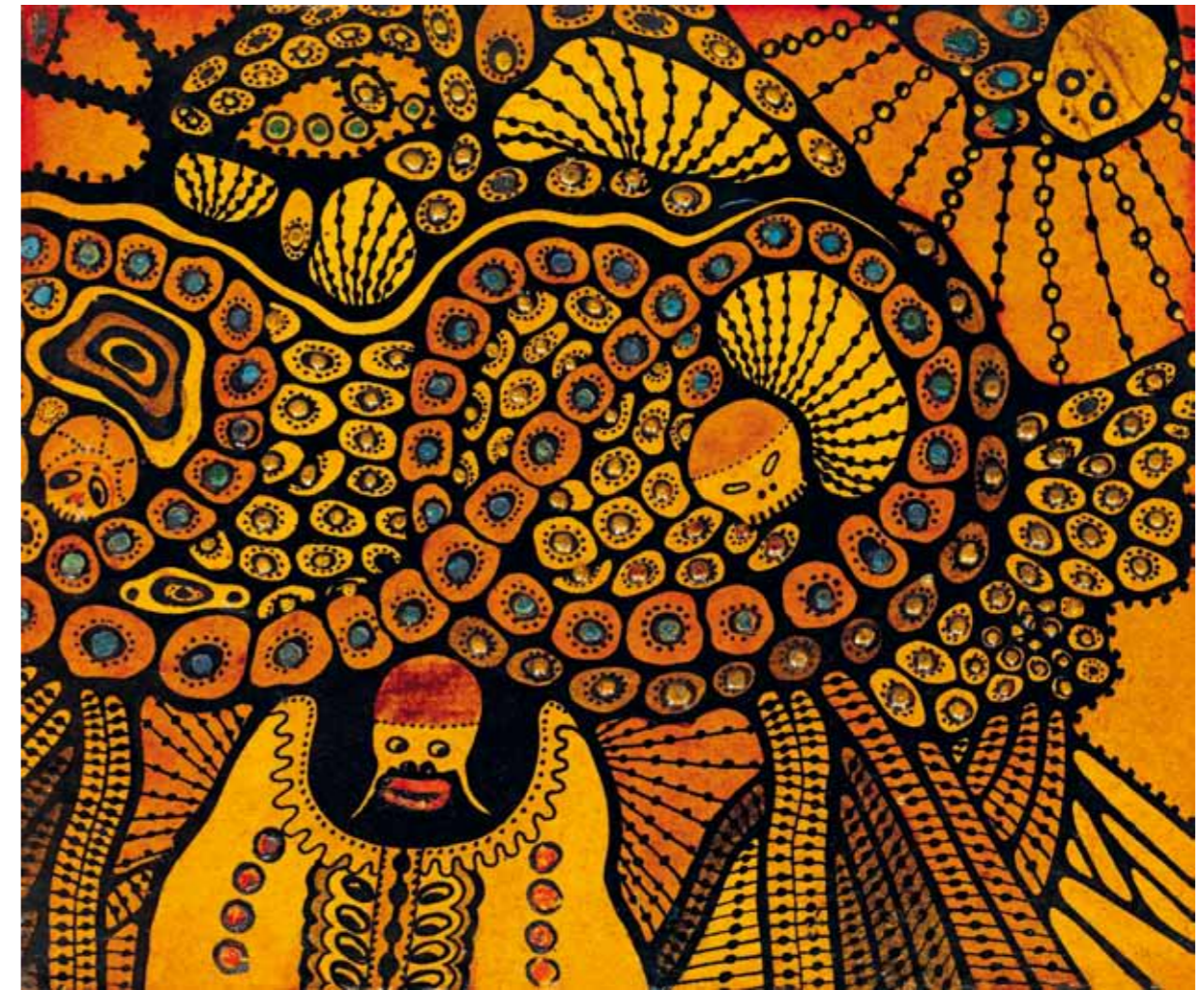
Idegen világ (Mysterium), 1910, karton, olaj, 15x16,5 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 76.26.

Élet idegen planétán II., évszám nélkül, karton, tus, 22x28 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.102.

Élet idegen planétán, 1910, karton, olaj, 21x30 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 53.248.1.

Idegen világ (Csillagpor), 1910, papír, tempera, 13x16,5 cm, magántulajdon.

Tunis (A sivatag), 1913-14, vászon, olaj, 84,5x64 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.107.

Egyiptomi női fej (Egyiptomi emlék), 1913-1914, vászon, olaj, 60,5x72 cm, magántulajdon.

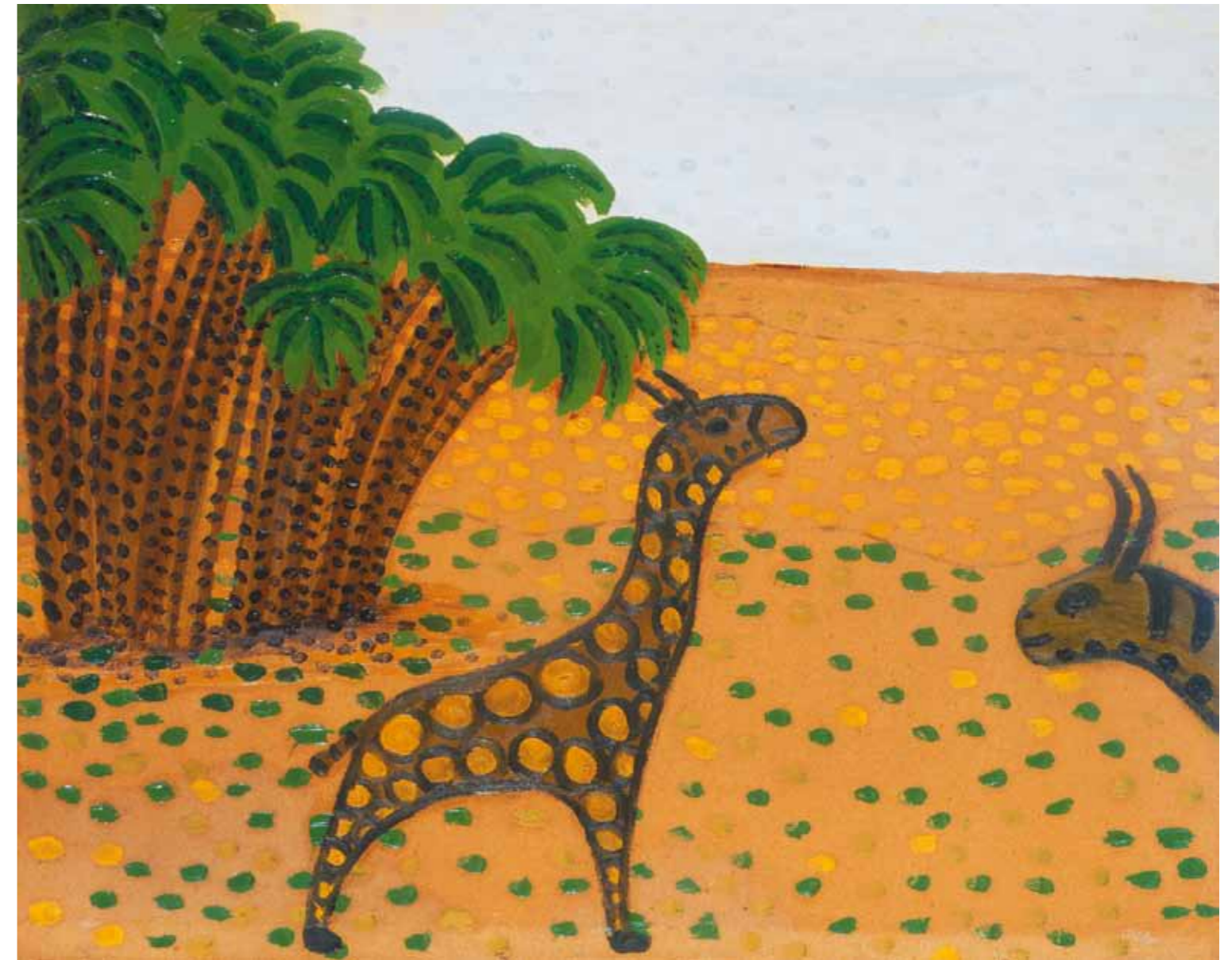
Ősvilág (Prehisztorikus állatok), évszám nélkül, karton, olaj, 24x30 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 74.98.

A szent kígyók, 1929, papír, tus, 26x35,5 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.108.

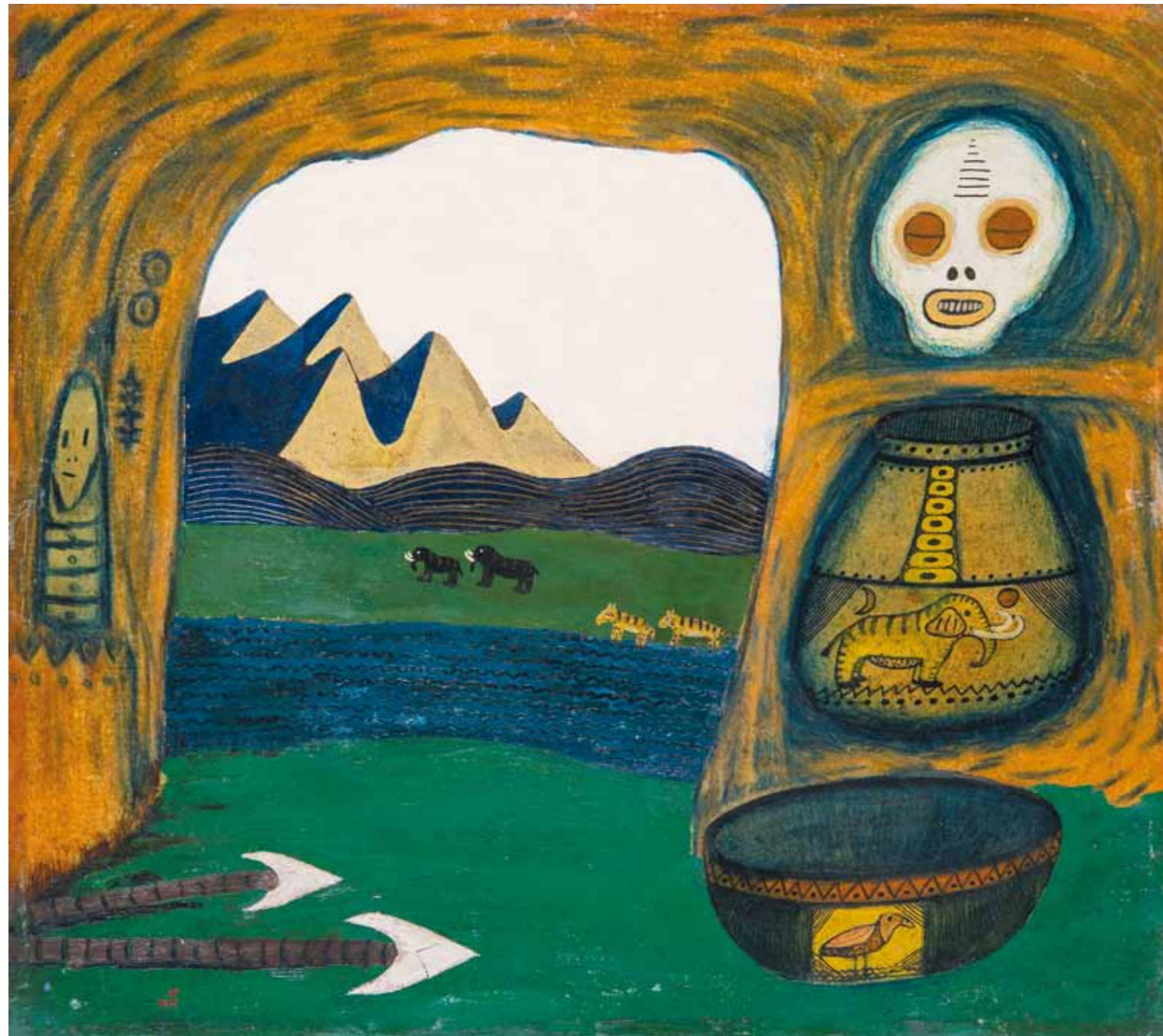
Ősi emlék, 1930, karton, olaj, 36x44 cm, magántulajdon.

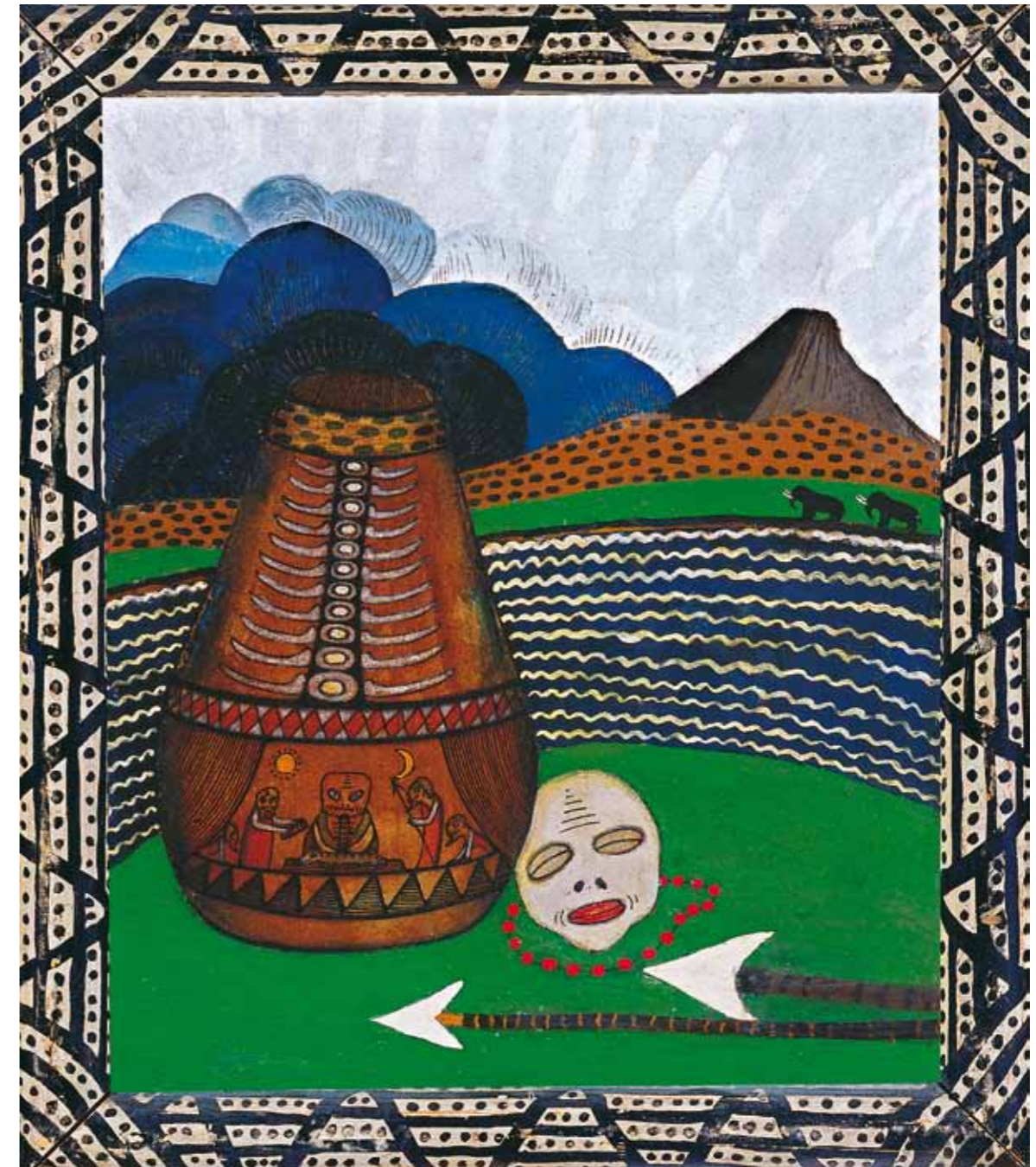
Sivatagi táj, Afrika, 1930, karton, olaj, 34x43 cm, magántulajdon.

Óceánia, 1911-1912 között, fa, olaj, 17x25 cm, magántulajdon.

Ősi emlék, 1930, vászon, olaj, 36x40,5 cm, magántulajdon.

Őskori emlék, 1930, karton, olaj, 38,5x32,3 cm, magántulajdon.

Ülő férfi, 1930 körül, terrakotta, szabad kézzel mintázott, m: 19 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 53.252.1.

Mongol ülő férfi, 1930, terrakotta, szabad kézzel mintázott, m: 20 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 53.254.1.

Ülő férfi, Batu kán, 1930, terrakotta, szabad kézzel mintázott, m: 19 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 53.253.1.

Ülő mongol figura (Kán), 1930, terrakotta, szabad kézzel mintázott; festett, 24x23,8 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 93.4.

Fekete, madaras, bütykös, fedeles edény, 1933,
terrakotta, korongolt; tempera, m: 22 cm, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.113.

Bajuszos fejjel stilizált díszedény, 1947,
terrakotta, korongolt; tempera, m: 21 cm,
Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.116.

Mongol fejes díszedény, 1947,
terrakotta, korongolt; tempera, m: 18,5 cm,
Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 78.117.